

Andrej Ivanuša

MODRI MAVRICIJUS

IN PISMO ZA 3,8 MILIJONA DOLARJEV

Revija RADAR št. 267, december 2000

Na svetu obstaja več kot pol milijona različnih znamk. Toda nobena od njih ne očara bolj, ne samo filateliste, temveč tudi ostale poznavalce in kapitalne investitorje, kakor znamka otoške države Mavricijus z napisom POST OFFICE. Pravzaprav sta to dve znamki, oranžni mavricijus z vrednostjo 1 penija in modri mavricijus z vrednostjo 2 penijev. Zelo neugledni znamki! Le kaj je tako privlačnega, da so zanj pripravljeni plačati tako pravično vsoto dolarjev?

oranžni (1p) in modri (2p) mavricijus - POST OFFICE

OTOK MAVRICIJUS

Preden se lotimo zgodbe, je potrebno še nekaj povedati o samem otoku. Mavricijus, rajski otok v Indijskem oceanu, je dolg le 65 km in širok 48 km. Leži 800 km vzhodno od večjega otoka Madagaskarja na vzhodni strani Afrike in 20° južno od ekvatorja. Ima 160 km prekrasnih peščenih plaž in je v notranjosti posejan z nepreglednimi plantažami sladkornega trsa ter banan. To je sanjski cilj marsikaterega turista, še bolj pa kakšnega navdušenega filatelista.

Položaj otoka - Indijski ocean, vzhodno od Madagaskarja (zemljevidi iz Microsoft Encarta 99)

Otok so v 16.stoletju odkrili Portugalci (kapitan Pedro Mascarenha leta 1505) in je bil najprej njihova kolonija. Od leta 1598 do 1713 je bil v lasti Nizozemcev, ki so imeli v tem obdobju močno pomorsko državo. Leta 1715 so ga prevzeli Francozi. Ti so se zapletli v vojno z Veliko Britanijo in bili poraženi. Po "pariškem miru" so ga leta 1814 dobili Angleži. Vojaško so ga zasedli sicer že leta 1810 in je mirovna pogodba le potrdila dejansko stanje.

Francozi otok imenujejo Ile de France (Francoski otok) ali Maurice, Britanci pa Mauritius, mi mu pa pravimo Mavricijus. Otok je del Maskarenskega otočja, ki ga sestavljajo še otoki Rodriguez, Diego Garcia, Six Islands, Peros Bankos, Agalga, Saint

Brandon, Trois freres in Salomonovi otoki, ki so danes samostojna država. Favna in flora na otoku sta podobni madagaskarski. Gozdovi so izkrčeni zaradi planataž sladkornega trsa in čaja. Zanimivo je, da je otok od začetka naselila le ena vrsta sesalcev in sicer posebna vrsta netopirjev. Ostale sesalce so na otok pripeljali ljudje. Otok je najgosteje naseljeno agrarno področje na svetu. Prebivalcev je okrog 1,2 milijona in so Indijci (68%), Evropejci, Kitajci in drugi. Glede na opisane mere je površina otoka 2.640 km², glavno mesto in največja luka je Port Louis, ki ima okrog 200.000 prebivalcev.

GUVERNER GOMM

Za razumevanje nastanka znamenite znamke je potrebno malce poznati tudi zgodovino otoka. Kot sem že opisal, so otok leta 1810 zasedli Angleži. Guverner otoka je postal sir William Maynard Gomm, ki je bil na tem položaju od leta 1842 do 1849. Za seboj je imel bleščečo vojaško kariero, bil je pribočnik in štabni general velikega angleškega vojvode Wellingtona. Gomma lahko najdemo tudi v Guinnessovi knjigi rekordov, saj je kot častnik najdlje služil v britanski vojski od leta 1799 do 1875. Torej se tudi njegovo službovanje kot guvernerja otoka šteje v vojaško službo!

Pod Francozi je na otoku izvrstno delovala poštna služba. Pod zasedbenimi angleškimi četami pa je skoraj propadla. Ko je guverner Gomm nastopil službo, je sklenil poštno upravo reorganizirati in modernizirati. Imel je celo idejo o tem, da organizira prenos poštnih pošiljk s cepelinom, kot je to zapisal v svojem pismu sorodniku iz Hampshira leta 1843.

Ob reorganizaciji je nastavljal poštne mojstra Jamesa Stuarda Brownrigga in v uradnem časopisu "Mauritius Government Gazette" 17.12.1846 izdal ukaz številka 13 o frankiranju in prenosu pisem. V ukazu se je zgledoval po reformi poštne službe v Veliki Britaniji, ki jo je uvedel sir Rowland Hill leta 1840, ko je bila izdana tudi prva znamka na svetu. Ukaz je stopil v veljavo s 1.1.1847. Med drugim 9.člen govori:

Za vsako pismo, časopis ali paket kakršnekoli vrste se plača poštna taksa po tem ukazu, če so poslani po teritoriju kolonije in od nje odvisnih delov. Na zunanji površini pošiljke mora biti nalepljena ena ali več znamk, ki pa morajo biti izdane s strani vlade, in v skupni vsoti dovolj veliki za plačilo poštnine pošiljke v skladu s tarifo in, da še niso bile uporabljene.

Tarifa za poštne pošiljke je bila:

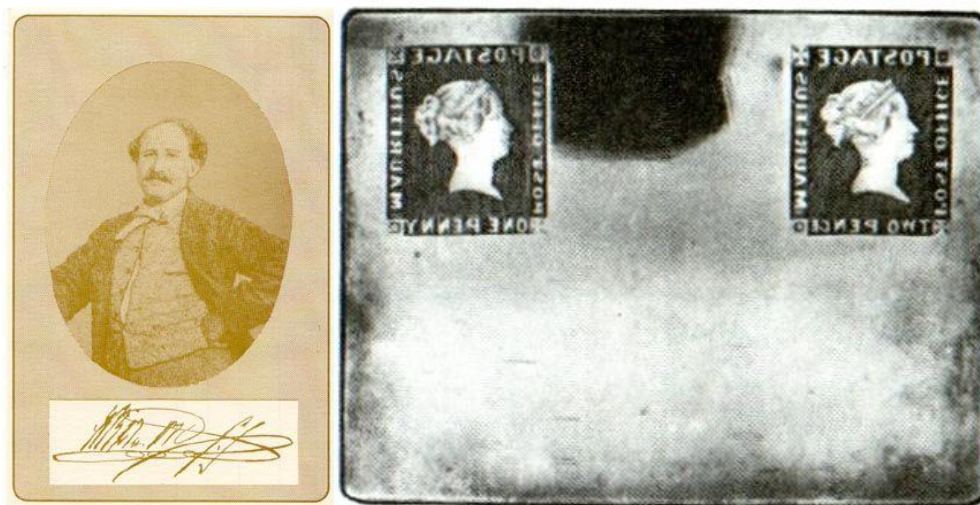
- 1 peni za glavno mesto Port Louis do teže 1/2 unče
- 2 penija za poštino po otoku do enake teže
- 3 penije za pisma poslana iz Port Louisa v tujino
- 4 penije za pisma poslana od drugod z otoka v tujino

RAZTRESENI GRAVER

Guverner je zaprosil edinega graverja na otoku Josepha Osmonda Barnarda, da pripravi osnutke znamk in predračun stroškov za njihovo izdelavo. Avtor znamke je emigriral leta 1838, ko je bil star šele 22 let, iz Anglije na Mavricijus. Rodil se je leta 1816 v Portsmouthu v Angliji. Leto dni potem, ko je prispel na Mavricijus se je poročil z mladenko, ki je bila nizozemskega porekla. Leta 1862 sta kupila posestvo sladkornega trsa pri mestu Grand Port. Umrli je tri leta kasneje.

Po poklicu je bil graver - bakrorezec in slikar miniatur. S seboj iz Anglije je prinesel lasten tiskarski stroj. Na njem je na začetku izdeloval vizitke in manjše miniaturne sličice. Zahtevani stroškovnik je bil narejen že ob izidu ukaza o reorganizaciji poštne

službe in poslan v Veliko Britanijo s prošnjo za finančno pomoč. V njem je bilo predvideno tiskanje 500 kosov znamk po 1 peni in 500 kosov znamk po 2 penija, ducat graverskih plošč in ostali material v višini 59 funtov in 10 šilingov.

Joseph Osmond Barnard (1816-1865) in njegova prva bakrena plošča (POST OFFICE)

Barnard pa se je med tem lotil izdelave osnutkov. Temeljili so na britanskih znamkah s profilnim portretom kraljice Viktorije. A ob tem ga je zagrabilo pravo navdušenje in se je lotil graviranja, ne da bi počakal na odgovor za finančno pomoč. Na zgornji rob osnutka je Barnard zapisal besedo POSTAGE, na desnega MAURITIUS, na spodnjega pa ONE PENCE za oranžno znamko in TWO PENCE za modro znamko. Na levi rob pa je vgraviral POST OFFICE, kar se je kasneje izkazalo, da je napačno. Na voljo je imel le malo bakrenih graverskih plošč. Zato je izbral majhno ploščo, ki je imela že vgravirane elemente za družabno vizitko guvernerjeve žene. Na drugo stran je vgraviral znamki, levo za en peni in desno za dva penija. Potem je pričel znamke tiskati z laboratorijsko natančnostjo po eno na posamezen listič papirja. Najprej je natisnil vse znamke ene barve, potem pa še vse znamke druge barve.

Na levi rob je napisal POST OFFICE (=poštni urad), moral pa bi napisati POST PAID (=poština plačana). Napaka je izključno njegova. Navodilo za izdelavo znamk je prejel ustno na sestanku z guvernerjem, a je bil raztresen in je pozabil pravilno besedilo. Pot domov ga je večkrat vodila mimo glavnega poštnega urada, ki je imel na fasadi zapisano POST OFFICE MAURITIUS. Poleg tega pa je bil takšen zapis tudi v vseh poštnih žigih, ki so bili do tedaj v veljavi. Tudi te je graviral Barnard. Vse to ga je zapeljalo in zapisal je napačno besedo na rob znamke. Tako je nastala prva znamka na svetu z napačnim besedilom. Vsaj tako trdijo v Guinnessovi knjigi rekordov.

VELIKI BAL LADY GOMM

Kljub angleški zasedbi otoka, je bil do leta 1845 v uporabi poleg angleškega tudi francoski jezik. Tega leta je guverner Gomm sprejel uredbo, da se od 15.7.1847 dalje v vsej upravi in na otoku uporablja le angleški jezik. To je pripeljalo do nemira med francoskimi naseljenci otoka. V noči od 14.7. na 15.7.1847 se je pripetilo veliko dogodkov.

Najbolj zanimiv pa je bil na zasedanju Vrhovnega sodišča na otoku, ki je pozno v noč razpravljalo o neki sporni zadevi. Mlad francoski pravnik Celicourt Antelme je tik pred

polnočjo pričel ognjevit pravniški govor v francoščini. Točno ob polnoči je sredi stavka prešel iz francoščine v angleščino in govor v angleščini tudi dokončal ob gromoglasnem ploskanju in navdušenju poslušalcev.

Ta večer je lady Gomm priredila zabavo v hiši Lodge of Triple Hope v Bourbon Streetu. Ko so njeni gostje odhajali domov, so bile ulice že polne demonstrantov, ki so se zavzemali za uporabo obeh jezikov. Naslednji dan so se nemiri stopnjevali, tako da je guverner ukazal poseg vojske in policije, ki sta s silo razbili demonstracije. Guverner je po svoji krivdi in po trmastem vztrajanju izgubil pomemben vpliv in ugled med francoskimi naseljenci. Na vztrajno prigovarjanje svoje žene, je sporno uredbo umaknil in se strinjal, da priredita veliki bal v guvernerski palači, na katerega bodo povabljeni vsi otoški pomembneži.

20. septembra 1847 je graver Barnard sporočil guvernerju, da je znamke natisnil. Prosil je, da jih naj nekdo od poštne uprave prevzame in je čakal na nadaljnja navodila. Po navedbah iz Guinnessove knjige rekordov so te znamke tudi prve kolonialne znamke na svetu. Ker je bil veliki pomiritveni bal predviden za 30. september, je lady Gomm izkoristila priliko in je znamke, veliko modno novost, uporabila pri pošiljanju vabil gostom. Tako je bila prvi uporabnik otoških znamk. Nekaj znamk pa so na pisma nalepili njeni prijatelji in znanci. Sam ples je bil zelo uspešen in duhovi na otoku so se pomirili.

Po končanih slovesnostih pa je guverner le našel čas, da si je ogledal nove znamke. Opazil je napako in znamke umaknil iz prometa. Prav v tem času pa je prispela zahtevana pomoč za tiskanje znamk iz Velike Britanije. Barnard je takoj dobil nalogo, da pripravi nove znamke. Tokrat se graver ni zmotil, znamke so bile pravilne in njihova naklada je bila večja. Tiskane so bile z večjimi bakrenimi ploščami, po 12 znamk na poli.

LE MALO JIH JE OSTALO

Naklada znamk z napisom POST OFFICE je bila zelo nizka, le po 500 kosov za vsako vrednost, oz. barvo. Pa še od te je bilo skupno mogoče poslanih 250 do 300 znamk obeh vrednosti, preden je preostale guverner umaknil iz prodaje. V tistem času se zaradi napačnega napisa ni nihče razburjal. Filatelistov takrat še ni bilo, zato je tudi propadlo več znamk in pisem. Preostale pa so pričele krožiti po svetu.

O znamkah z napako se je razvedelo šele čez 17 let in nastal je pravi lov na redke preostale primerke. Največ jih je bilo odkritih v obdobju od leta 1880 do 1910. Zadnja je bila odkrita leta 1947, točno 100 let po njihovi izdaji. Sedaj je znanih le 25 (oz. 26) znamk:

	Skupno	Na pismu	Žigosana	Nežigosana
Varianta 1				
oranžni (1p)	13	7	4	2
modri (2p)	12	3	3	6
SKUPAJ MICHEL	25			
Varianta 2				
oranžni (1p)	14	7	5	2
modri (2p)	12	3	5	4
SKUPAJ GIBBONS	26			

Prva varianta je narejena po podatkih nemške filatelistične tvrdke Michel, ki je v Evropi ena od referenčnih izdajateljic katalogov znamk. Druga pa po angleški tvrdki Stanley Gibbons, ki je najstarejša v Evropi po podatkih iz Guinnessove knjige rekordov.

Razlika je torej 1 kos, prav tako se razlikuje število žigosanih in nežigosanih modrih mavricijusov. To bodo morali v filatelističnih krogih še doreči. Vendar se v večini literature navaja vrednost 26 znamk.

Oranžni in modri mavricijus - druga izdaja - POST PAID

Med najdragocenejše primerke v filateliji štejemo potovana pisma. To so pisma, ki imajo nalepljeno znamko in so bila dejansko poslana po pošti ter prenešena do naslovnika. Pisma, ki imajo nalepljeno znamko POST OFFICE, so še posebej dragocena in dobila so svoja značilna imena. Obstaja osem pisem, štiri so bila v lasti madam Borchard in zato nosijo imena Borchard-Prime (nalepljena oranžna znamka za 1 peni), Borchard-USA (oranžna 1 peni), Borchard-Mauritius (oranžna za 1 peni) in Borchard-Royal (modra za 2 penija). Od preostalih pa nosijo pisma imena Duvivier (oranžna za 1 peni), pismo na Nemški plošči (modra za 2 penija), Bombaysko pismo (dve oranžni znamki za 1 peni) in najdragocenejše Bordojsko pismo z nalepljeno eno oranžno znamko za 1 peni in eno modro znamko za dva penija. Slednje je doseglo na dražbi ceno 3,8 milijona ameriških dolarjev.

ŠTIRI PISMA MADAM BORCHARD

Madam Borchard je bila soproga veletrgovca Borcharda iz Bordeauxa v Franciji, ki je imel v drugi polovici 19.stoletja živahne trgovske stike z Mavricijusom. Tako je imel tudi bogato korespondenco. Umrl je v starosti šestdeset let in vdova je opustila trgovanje. Ves njegov obsežen arhiv je odpeljal trgovec s starim papirjem. Takrat je bilo za današnje pojme verjetno uničeno veliko bogastvo. Madam Borchard pa je vseeno spravila nekaj pisem z daljnega otoka, najverjetneje kot spomin na pokojnega moža. Med njimi so bila štiri pisma, tri z nalepljeno oranžno znamko za 1 peni in eno z modro znamko za 2 penija. Ko se je razvedelo, kako dragocene so znamke, je madam Borchard vsa štiri pisma prodala. V prodajo je bila prisiljena, saj so z opustitvijo trgovanja usahnili tudi njeni prihodki.

Vsa štiri pisma so šla skozi roke belgijskega filatelističnega trgovca J.B.Moensa. Ta je bil v tistem času največji trgovec z znamkami na svetu. Pismo Borchard-Prime je leta 1870 prodal belgijskemu bankirju in baronu Arthurju de Rotschildu. Po njegovi smrti so pismo imeli v posesti njegovi dediči. Ti so ga prodali znamenitemu zbiralcu grofu Ferrariju. Med filatelistično izmenjavo leta 1912, ga je prejel ameriški filatelistični trgovec. Leta 1920 ga je kupil Šved Hans Lagerlöf in ga z donacijo prepustil Švedskemu poštному muzeju leta 1927.

Drugo pismo z enim oranžnim mavricijusom za 1 peni, ki ga je Moens prodal, je sedaj v poštнем muzeju Združenih držav Amerike. Zato mu pravijo Borchard-USA. Tretje pismo z oranžno znamko je Moens prodal poštni upravi otoka Mavricijusa za 30.000 funtov. Tako so pismo poimenovali Borchard-Mauritius. Da so ga pridobili nazaj, so na Mavricijusu ustanovili celo poseben sklad za donatorje.

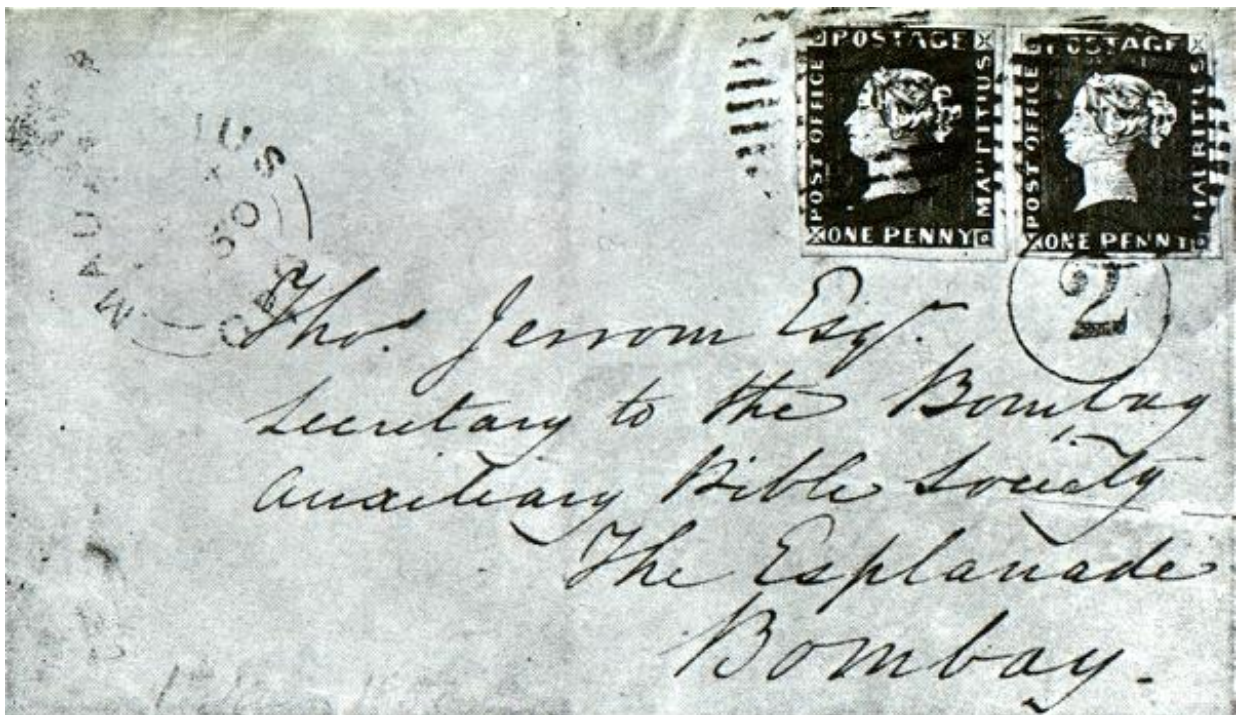
Četrto pismo pa ima nalepljeno modrega mavricijusa za 2 penija. Tega je Moens prodal leto dni pred svojo smrtjo britanskemu zbiralcu Taplingu. Po njegovi smrti je bila zbirka delno prodana, del pa je ostal v zbirki Tapling v Britanskem poštnem muzeju. V delu, ki je bil v prodaji, je bilo tudi pismo z modrim mavricijusom. Tega je leta 1940 kupil valeški princ Jurij V., kasnejši britanski kralj, za 1450 funtov. To je bila takrat najvišja cena za filatelistični primerek. Ob tem je zapisana anekdota, da je eden od dvorjanov po dražbi vprašal kralja, če je videl, da je "neki norec plačal 1.450 funtov za znamko?". Bodoči kralj se je kisló nasmehnil in odvrnil: "Da! Tisti norec sem namreč jaz!"

Pismo je dal uokviriti kot sliko. Danes se pismo nahaja v kraljevi zbirki (Royal Collection) in zato nosi ime Borchard-Royal. Jurij V. je bil strasten filatelista in izvršni predsednik Royal Philatelic Society od leta 1896 do 1910, ko so ga okronali za kralja. Kljub temu, da kraljeva zbirka vsebuje nežigosane primerke znamk, je Jurij V. kupoval tudi dragocene žigosane primerke in potovana pisma. Še posebej so ga zanimala dragocena letalska pisma.

BAZAR V BOMBAYU

Poleg pisem z eno znamko, obstajata tudi dve pismi s po dvema nalepljenima znamkama. Zelo zanimivo zgodbo ima pismo z dvema oranžnima znamkama za en peni. Imenujejo ga bombaysko pismo.

Znana pot tega pisma se prične leta 1897 na bombayskem bazarju. O tem, kako je pismo zašlo na bazar pa lahko le ugibamo. Naslovljeno je na g.Jessoma, stanujočega v hotelu Esplanade v Bombayu. Pismo ni bilo nikoli odprto, zato domnevajo, da naslovnika ni bilo več v hotelu. Nevročena pošta se je nabirala in eden od uslužbencev hotela je pomislil, da bi s temi pismi lahko zaslužil kakšno rupijo na bazarju.

Bombaysko pismo - dva oranžna mavricijusa (črno-bela reprodukcija)

Anglež Howard je bil vladni uslužbenec v Indiji in je v prostem času hodil na bazar in iskal razne predmete. Bil je strasten zbiralec starih rokopisov in pisem. Tako je nekega

dne brskal med starimi rokopisi na eni izmed stojnic. Nenadoma je odkril ovojnico z dvema najlepše ohranjenima primerkoma oranžnega mavricijusa. Pismo je kupil za 50 funtov. Tolikšen je bil Barnardov predračun za celotno naklado znamk. Leto dni kasneje ga je prodal g.Peckittu za 150 funtov. Ta se je kmalu odpravil nazaj v Anglijo. Tam si je potovanje v Indijo hitro izplačal, saj je pismo spet prodal naprej velikemu angleškemu zbiralcu Vernonu Robertsu iz Manchestera za 1800 funtov.

Ta je pismo hranil 35 let in ga ponudil v prodajo na dražbi Hind leta 1934 v Londonu. Doseglo je ceno 5000 funtov. Kupil ga je angleški zbiralec in ga skrbno čuval skozi vohre druge svetovne vojne. Leta 1963 ga je prodal na dražbu Burrus v Londonu za 28.000 funtov. Kupec je bila Louise Boyd Dale, znamenita angleška plemkinja, ki je bila strastna filatelista. Po njeni smrti leta 1983 so pismo dobili v last njeni dediči. Ocenjujejo, da je pismo danes vredno okrog 100.000 funtov.

DRAGOCENO DARILO MADAM DUVIVER

Josephine Duviver se je le s težavo ločila od njej tako ljubega pisma. Vendar je na vztrajno prigovarjanje gospoda Peckitta le pristala na prodajo. Še posebej, ker ji je ponudil tako visoko vsoto zanj. Vedela je, da je dragoceno, a vseeno jo je cena prijetno presenetila. Pismo ji je poklonil njen pokojni mož, ko sta se poročila. Takrat je bila razočarana nad darilom, celo za malo se ji je zdelo. A Henry Adam ji je razložil, koliko je vredno. Pismo mu je poslala lady Gomm in ga povabila na znameniti ples. Pripovedoval ji je o plesu in o razmerah na otoku in o tem, kako je postal eden od članov Mavricijske vlade. Pa še o znamki z napako. Potem pa tudi o vrnitvi v domovino. Spomnila se je, da jo je zasnubil kmalu potem, ko se je vrnil v Pariz.

Peckitt je bil zelo zadovoljen. Saj je to bilo že njegovo drugo pismo z dragoceno znamko. Njegovo dolgotrajno iskanje se je izplačalo. Prvo pismo je dobro prodal. Upal je, da bo tako tudi z drugim. Tako je tudi bilo.

Tudi to pismo z eno oranžno znamko za 1 peni je ponudil Vernonu Robertsu, ki ga je kupil za 2.600 funtov. Za razliko od prvega, bombayskega, se od tega pisma ni nikoli ločil. Po njegovi smrti so njegovo zapuščino prejeli njegovi dediči. Ti so precejšen del zbirke prodali. A niso se ločili od najdragocenejših znamk. Tako je tudi pismo z oranžno znamko POST OFFICE še vedno v njihovi lasti.

ZAPRAŠENA PISMA

Mati je bila nad svojim sinom Jeanom Legrandom zelo zaskrbljena. Mladenič je pričel zanemarjati šolo. Obenem pa je v svojo sobo nosil cele kupe starih pisem in jih skrbno ter natančno pregledoval. Jean je namreč v časopisu prebral zanimiv članek, ki je pripovedoval o najdbi dragocenih znamk z Mavricijusa. Tam je bilo tudi zapisano, da je bilo veliko trgovskih stikov tega otoka z Bordeauxom. Iz tega je Jean potegnil zaključek, da je mogoče med pošto raznih podjetij iz njegovega rojstnega Bordeauxa najti še kakšen dragocen primerek. Sklenil je, da ga bo poiskal. Hodil je od podjetja do podjetja in nabiral njihovo staro korespondenco.

Dneve in dneve je brskal med starimi in zaprašenimi pismi. Ko je že skoraj obupal in je mati grozila, da ga bo izselila iz stanovanja, če ne bo prenehal s to neumnostjo, je odkril pismo z modrim mavricijusom za 2 penija. Pismo je ponudil filatelističnemu trgovcu Th. Lemarju iz Pariza. V časopisnem članku je bilo omenjeno njegovo ime, zato se je obrnil nanj s pismom v katerem mu je poročal o svoji najdbi. Trgovec je nemudoma sedel na vlak in se odpeljal v Bordeaux. Ko je prispel tja, mu je Jean zmagoslavno pokazal

še drugo pismo. Na njem sta bili nalepljeni dve znamki, ena oranžna in ena modra. Trgovec je takoj odkupil obe pismi za 56.000 frankov.

Vsota, ki jo je Jean prejel, je leta 1902 veljala celoletno materino mezdo. S tem je bil bogato poplačan za svoj trud. Pismi sta bili naslovljeni na isto podjetje Duncan & Lurgny (tudi Lurgnie). Podjetje se je ukvarjalo s trgovanjem z vinom. Pariški filatelistični trgovec je pismi prodal z dobičkom. Njuna pot se je ločila.

NEMŠKA PLOŠČA

Pismo z modrim mavricijusom za 2 penija je potovalo skozi roke večih filatelistov. Na koncu pa so ga kupili leta 1903 v berlinskem Reichpostmuseumu od filatelističnega trgovca Philippa Kosacka. Plačali so ga z večjo količino nemških kolonialnih znamk. Ker je bil Kosack Žid, so kasneje uničili vso dokumentacijo, ki bi kazala na opravljeno trgovino. O tem obstajajo le ustna pričevanja.

To je eno od dveh pisem, ki jih je napisal Edward Francis, vinski trgovec. V njem potrjuje, da je prejel 48 sodcev vina, ki jih je 30 že uspel prodati. Napisal je tudi, da upa, da mu ne bo potrebno spustiti cene, da bo prodal še preostanek vina. Pismo je bilo napisano 4.10.1847. Na koncu pisma je zapisal, da bo to pismo napisal v dvojniku in poslal z ladjo "Mischief", drugo pismo pa bo poslal z ladjo "John King". To kaže, da je bilo potovanje z ladjo takrat zelo nezanesljivo. Z dvojnim pismom pa so se povečale možnosti, da bi naslovník pismo vseeno sprejel. Dvojnik tega pisma je znamenito bordojsko pismo.

Pismo je potovalo do Liverpoola v Angliji, tja je prispelo 14.10.1847. V Francijo, v mesto Boulogne pa je prišlo 27.12.1847, čez dva dni pa so ga sprejeli v Bordeauxu. Pismo je potovalo dva in pol meseca. Na pismu je žig "Colonies & c Art. 13", ki označuje, da je morala francoska pošta po poštnem sporazumu iz leta 1843 plačati tri šilinge in štiri penije angleški pošti za prenos pisma preko Rokavskega preliva. Ročna oznaka "20" pa označuje strošek dostave francoske pošte iz pristanišča do Bordeauxa.

Čez pismo je zapisana velika osmica. To pomeni, da je bilo pismo na vrhu paketa, ki je bil osmi po vrsti. Tako so označevali pakete, da bi na sprejemni pošti lahko preverili količino poštnih paketov. Na pismu pa je še ena posebnost - znamka ni žigosana! Na pošti v Port Louisu poštar ni pritisnil žiga. Šele v Bordeauxu je francoski poštar opazil, da je znamka nežigosana. Pritisnil je žig in - tudi sam zgrešil!

Nemška plošča in pismo z modrim mavricijusom

Pismo so v muzeju pripravili za razstavo na posebni plošči skupaj z nekaterimi drugimi dragocenimi znamkami. Tako je dobilo ime "pismo z nemške plošče". V muzeju je bilo razstavljeno na posebnem stojalu v vodoravnem položaju vse do leta 1944, ko so

med drugo svetovno vojno zagrozili Rusi z osvajanjem Berlina. Dragocene primerke iz muzeja so Nemci umaknili v opuščeni rov rudnika soli pri mestu Eisleben v pokrajini Thüringen. V solnem rudniku je temperatura vedno enakomerna, pa tudi zrak je zelo suh, saj sol nase vleče vlago. Tako so pred neprilikami dobro zavarovali občutljive znamke in dragocena pisma.

Leta 1945 so dragocene primerke umaknili zahodni zavezniki, da bi ne prišli v roke Sovjetski zvezi. Med njimi je bilo tudi pismo z Nemške plošče. Na zahtevo Zahodne Nemčije so Američani zasežene znamke vrnili leta 1949. A med njimi ni bilo nekaj najbolj dragocenih znamk, kakor tudi ne Nemške plošče. V iskanje so vključil Scotland Yard in kasneje še Interpol. A iskanih dragocenosti niso odkrili.

Leta 1970 je nemška vlada razpisala nagrado za najditelja v višini 50.000 dolarjev, a pravega odziva ni bilo. Šele leta 1977 pa se je pri londonskem trgovcu Robsonu Loweju oglasil nekdanji ameriški oficir Charles E. Sweeney in mu ponudil v odkup dragoceno pismo z modrim mavricijusom. Ta se je s ponudnikom dogovoril za sestanek in poklical Scotland Yard. Pripravili so zasedo in oficirja aretirali. Na zaslišanju se je izgovarjal, da je znamke in pismo dobil od nekega nemškega zakonskega para v zahvalo, ker ju je po vojni uspel prepeljati iz ruske zasedbene cone na zahod. Spravil jih je doma, saj so bila pisma zanj brez vrednosti in pozabil nanje. Sedaj pa naj bi jih želel vrniti nazaj za razpisano nagrado.

A izkazalo se je, da jih je ukradel in skril v neugledno skrinjo na podstrešju svoje hiše v Philadelphiji. Tam jih je imel spravljene skoraj trideset let, ker je računal, da bo kraja zastarala po tem času. Poleg tega pa se je takrat znašel še v finančnih težavah. Eden izmed ameriških carinskih uslužbencev je ugotovil, da je bila dragocenost vnešena v ZDA brez plačila carine in je nemško tablo zasegel. Pri tem so Sweeneya prepričali, da jo je brezplačno odstopil, sicer bi ga obtožili carinskega prestopka. Tako pa se je v celoti izmazal brez kazni.

Vendar je Nemška plošča še dolgih trinajst let čakala v skladišču ameriške carine. Pravico do dragocenih primerkov je poleg Zahodne Nemčije zahtevala tudi Vzhodna Nemčija. Američani vsekakor niso želeli vrniti pisma na vzhod. Poleg tega so ves ta čas iskali kakršnokoli možnost, da bi dragoceno pismo nekako zadržali zase. Ko so izčrpali vse pravne možnosti in dosegli vse mogoče časovne odloge, so dragocenosti leta 1990, po združitvi Nemčije, le morali vrniti. Danes je mogoče Nemško tablo spet videti na stalni razstavi Poštnege in telekomunikacijskega muzeja Nemčije v Berlinu.

BORDOJSKO PISMO

Francoski dijak Jean Legrand ni slutil, da je drugo pismo najlepši in najdragocenjši primerek pisem z znamkami POST OFFICE. Je edino pismo, ki ima nalepljeni obe znamki z napako, oranžno za 1 peni in modro za 2 penija. Prav tako je eno izmed dveh, ki jih ni napisala lady Gomm, temveč tesen družinski prijatelj Edward Francis. Bil je najpomembnejši trgovec na otoku in lastnik trgovskega podjetja Edward Francis & Co.

Pismo, ki je dvojnik pisma z nemške plošče, je naslovil na Messrs. Duncan and Lurgnie, vinska trgovca iz Bordeauxa. V njem se zahvaljuje za poslano pošiljko kvalitetnega francoskega vina. V pismu se z izbranimi besedami priporoča za nadaljnje sodelovanje. Ob tem pa je upal na ustrezen popust na količino in na bodoča naročila. Pismo je oddal na pošto v Port Louisu na Mavricijusu 4. oktobra 1847, le dan prej, preden je guverner Gomm umaknil znamke iz prometa. Pismo je bilo označeno kot "shipp letter" in z zasebno ladjo "John King" poslano do Plymoutha v Angliji. Od tam je bilo z drugo ladjo dostavljeno do Boulogne v Franciji. S kočijo je bilo prepeljano v Pariz in naprej v

Bordeaux. Naslovnik ga je prejel 28.decembra 1847, potem ko je bilo 85 dni na poti. To je bil v tistih časih običajen dostavni rok. Pismo je bilo uvrščeno med poslovno korespondenco podjetja, ki so jo čez kakšno leto dni odnesli v arhiv. Tam se je pismo prašilo petinpetdeset let vse do 1902, ko ga je našel Jean Legrand.

Bordojsko pismo je v lasti nizozemskega poštnega muzeja in zanj so plačali 3,8 milijona dolarjev

Pariški trgovec Th. Lemar, ki ga je odkupil od Jeana, ga je prodal za 1.800 funtov Brunetu de l'Argentiere in potem je dragoceno pismo prehajalo iz rok v roke, njegova cena pa je pri vsaki prodaji naraščala. Brunet je pismo prodal na dražbi leta 1917 Alfredu Lichtensteinu za 2.500 funtov. Pismo je v letih od 1917 do 1963 šestkrat zamenjalo lastnika. Oktobra 1963 je bilo pismo na dražbi podjetja Robson Lowe Ltd. Za 28.000 funtov ga je kupil ameriški filatelistični trgovec Raymond Weill iz New Orleansa. Potrpežljivo je čakal z njegovo prodajo in spremljal, kako narašča cena drugim pismom in znamkam.

Leta 1988 ga je za izklicno ceno 250.000 dolarjev ponudil na dražbi Burrus v Londonu. Zanj so se potegovali kupci z vsega sveta. Pri ceni 700.000 dolarjev so se vsi umaknili, ostala sta le dva. Na koncu je zadnji dražitelj ponudil neverjetno vsoto 1 milijon dolarjev. Hrup udeležencev dražbe je presegel odločne udarce z dražbenim kladivom, ko je bila ponujena in sprejeta sanjska vsota za filatelistično pismo.

Pismo je bilo ponovno na dražbi švicarske filatelistične dražbene hiše Davida Feldmana leta 1993 v Zurichu, ko je zanj nizozemski Poštni muzej plačal 3,8 milijona dolarjev. Ta dražbena hiša pa je leta 1998 prodala še nežigosanega modrega mavricijusa (2p) za 1,42 milijona dolarjev, kar je najvišja cena za posamezno znamko doslej.

ZASTAVA IN GRB

Na koncu se vrnimo še enkrat na Mavricijus. Otok je dobil politično avtonomijo leta 1957, deset let kasneje so avtonomijo razširili v samoupravno. 12.marca 1968 je postal samostojna država v sklopi britanske skupnosti narodov Commonwealth in bil sprejet v OZN.

Zastava Mavricijusa ima štiri vodoravne trakove. Rdeča barva označuje kri, ki je bila prelita v boju za neodvisnost, modra ponazarja Indijski ocean, ki ga obkroža, rumena predstavlja zlato luč svobode in zelena pokrajino Mavricijusa in njegove nepregledne plantaže.

zastava

grb

tipična pokrajina

Grb je bil podeljen leta 1906 in prikazuje kolonizacijo (simbol ladje), tropsko vegetacijo (tri palmova drevesa) in strateški položaj otoka (ključ, svetleča zvezda). Slednje povdarja tudi latinski napis pod grbom, ki pravi "Zvezda in ključ Indijskega oceana". Ščit podpirata samburski jelen, ki je bil naseljen z Jave leta 1639 in domača ptica dodo, ki so jo iztrebili ob koncu 17.stoletja.

Viri:

- James Mackay, The Guinness book of stamps, second edition
- Guinness Publishing Ltd., Enfield, Velika Britanija, 1988
- L.N. und M.Williams, Seltene briefmarken
- Ariel Verlag GmbH, Frankfurt a/M und Parkland Verlag GmbH, Stuttgart, Nemčija, 1967
- Whitney Smith, Zastave in grbi sveta, slovenska izdaja
- Založba Globus, Zagreb, Hrvaška, 1982
- Znamkar, filatelistični bilten, številke 1, 2 in 4, leto 1
- Filatelistično in numizmatično društvo Tabor, Maribor, Slovenija, 1988
- Andrej Ivanuša, Čar filatelije, Založba Rotis, Maribor, Slovenija, 1994
- WIPA 2000 Katalog, Dunajska mednarodna razstava poštne vrednotnic, strani 54 - 57
- WIPA, Dunaj, Avstrija, 2000
- WIPA Expres, Sejemski časopis številke 4, stran 24
- WIPA, Dunaj, Avstrija, 31. marec 2000
- Internet, 2000
- Spletne strani Poštnega in telekomunikacijskega muzeja Nemčije v Berlinu
- Spletne strani Državnega poštne muzeja Švedske v Stockholmu
- Spletne strani države Mavricijus
- Spletne strani Britanskega kraljevega poštne muzeja v Londonu
- Spletne strani filatelistične dražbene hiše David Feldman iz Zuricha
- Spletne strani različnih zbiralcev, dražbenih hiš in filatelističnih navdušencev